

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Proces osvojování psaného jazyka dítětem předškolního věku
Autorka práce: Veronika Chalupová
Vedoucí práce: PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.

Předložená bakalářská práce je věnována problematice rozvoje čtenářské gramotnosti v předškolním věku. Jak se dozvídáme hned v úvodu práce, inspirací pro práci a tím i vlastní empirické šetření byla autorce psychogenetická teorie argentinské psycholožky E. Ferreiro. Přestože v posledních letech sílí kritické připomínky k dané periodizaci vývoje vnímání písma, jedná se stále o uznávanou teorii, která významně ovlivňuje výzkum gramotnosti i vzdělávání v mnohých zemích, zvláště pak v kontextu užívání románských jazyků. Vzhledem k nedostatku empirických dat mapující situaci nejen v češtině, ale ve slovanských jazycích vůbec, zaměření práce rozhodně velice vítám.

Bakalářská práce je tradičně dělena na teoretickou a praktickou část. Zatímco jazykovou úroveň i strukturu teoretické části práce považuji za solidní, nemohu opominout rozčarování nad jejím obsahem. Teoretická část je psána velmi stroze, a to překvapivě i v případě kapitol tak zásadních jako je představení vývojové teorie Ferreirové či psychologických výzkumů procesu čtení. Nutno konstatovat, že jisté rezervy se objevují i v práci s literaturou.

Praktickou část tvoří případová studie, která sleduje vývoj vnímání písma u dítěte (syna autorky) od 2 do 6 let. Pozornost je při tom věnována jak spontánní aktivitě chlapce ve vztahu k psaní, tak výkonům v několika úlohách inspirovaných prací E. Ferreiro. Kromě odpovědí a reakcí chlapce při sledovaných činnostech autorka předkládá také záznamy o čtenářských zájmech i aktivitách dítěte, stejně jako rozvoji klíčových předčtenářských dovedností (např. fonemického uvědomění). Hned na úvod lze ocenit jak citlivý přístup autorky, tak schopnost vytvořit barvitý obraz vývoje vnímání písma, který je o to zajímavější, že je uchopen v rámci longitudinálního sledování. I když si ji musí hledat čtenář sám, lze také ocenit logickou uspořádanost textu – v tomto ohledu by pomohlo pojmenování dílčích sledovaných oblastí (tj. dělení kapitol 9.1-9.4).

I v praktické části jsem však narážela na výraznou strohost. U mnohých ze zaznamenaných projevů a zápisů chlapce chybí hlubší analýza možných strategií a konceptů písma, která by se opírala o metodologii, výzkumná kritéria či výsledky studií E. Ferreirové a navazujících výzkumů. Namátkou např.

- *str. 43 obrázek 28* – dítě sice při čtení slovo slabikuje, ale počet písmen odpovídá reálnému počtu písmen ve slově. Je v pojetí teorie Ferreirové přípustné zařadit psaný text do sylabické fáze vývoje, tak jak to učinila autorka? A jaké jsou vůbec konkrétní příklady slov, které Ferreirové pro tuto fázi uvádí?
- *str. 44 obrázek 29* – zápis slova „mamka“ jako sled písmen MMK – autorka konstatuje, že chlapec neslyší samohlásky. Jak lze tento zápis vysvětlit pomocí teorie Ferreirové a jak ho vysvětlují kritici této vývojové teorie?

Domnívám se, že se zde při prezentaci dat a jejich interpretaci, stejně jako v závěrečném vyhodnocení, znovu projevují jisté limity v teoretickém vymezení studie, patrné již v teoretické části práce.

Přes uvedené připomínky práce obsahuje všechny náležitosti a celkově tak splňuje nároky kladené na bakalářské práce. Práci proto doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3.1. 2018

PhDr. Klára Špačková, Ph.D.

